

Nj.e. Jakov Milatović, Predsjednik Crne Gore

**Govor na Prijmu dobrodošlice
Svjetskog kongresa poduzetnika Crna Gora 2024.¹**
Podgorica, hotel Hilton, 15.10.2024. godine

Uvaženi domaćini,
Uvaženi preduzetnici i gosti,
Uvaženi predstavnici medija,

Preduzetnici nijesu samo pokretači ekonomskog razvoja,
oni su temelj svakog naprednog društva.

Izuzetno mi je zadovoljstvo da vas pozdravim na ovom važnom skupu, skupu ljudi od vizije, znanja i hrabrosti – ljudi koji svojim radom, trudom i inovacijama pokreću ekonomiju.

Preduzetnici nijesu samo pokretači ekonomskog razvoja, oni su temelj svakog naprednog društva. Vaš rad stvara nova radna mjesta i doprinosi privrednom rastu.

Ali, vaša energija, inovativnost i poslovni uspjeh ne mogu se razvijati u vakuumu. Vaš uspjeh zavisi od toga koliko su donosioci odluka spremni da obezbijede ambijent u kojem možete slobodno djelovati, stvarati i rasti. Jer uspješan privredni ambijent zahtijeva stabilne, funkcionalne i inkluzivne institucije koje će vam pružiti podršku, omogućiti realizaciju vaših ideja i osigurati da se trud isplati na pravičan način.

Naša je dužnost da gradimo te institucije, da ih jačamo i činimo nezavisnim, jer samo takve institucije mogu izgraditi budućnost kojoj svi težimo.

Prije nekoliko dana, Nobelova nagrada za ekonomiju dodijeljena je trojici izuzetnih istraživača – Daronu Ačemogluu, Sajmonu Džonsonu i Džejmsu A. Robinsonu. Njihov rad nas upućuje na ključnu ulogu inkluzivnih institucija u razvoju društva i ekonomije.

Ovi laureati su nam još jednom pokazali da uspjeh društva ne zavisi samo od sposobnosti pojedinaca, već od toga kako su postavljene i organizovane institucije koje podržavaju te pojedince.

Inkluzivne institucije su oslonac dugoročnog ekonomskog razvoja. One stvaraju okruženje u kojem preduzetnici mogu slobodno poslovati, razvijati svoje ideje i doprinositi društvu, bez straha od političkog uticaja ili nejednakih pravila. To su institucije koje garantuju da niko neće biti povlašćen na račun drugih.

¹ Forma teksta prilagođena je potrebama prezentiranja na ovome mjestu

Jer, kada institucije postanu politizovane, izrabljivačke, kada mali broj ljudi na vlasti kontroliše resurse, cijelo društvo tone u stagnaciju. Takva društva mogu ostvariti kratkoročne koristi za elitu, ali dugoročno, većina građana ostaje uskraćena za prilike za razvoj i napredak.

Naša obaveza, kao donosilaca odluka, jeste da osiguramo postojanje snažnih, nezavisnih i inkluzivnih institucija koje će pružiti podršku privredi i građanima.

Bez tih temelja, ekonomski napredak postaje nemoguć, a društvo ostaje u stanju stagnacije.

U tom kontekstu, proces pridruživanja Evropskoj uniji za Crnu Goru nije samo politički cilj ili formalna obaveza. To je prilika da osnažimo naše institucije, unaprijedimo zakonodavni okvir i stvorimo poslovno okruženje koje je stabilno, transparentno i inkluzivno.

Društvo u kojem je uspjeh zasnovan na znanju i radu,
a ne na privilegijama, društvo je koje ima dugoročnu perspektivu.

Naš evropski put ne znači samo dobijanje pozitivnih ocjena iz Brisela. On predstavlja suštinsku priliku da izgradimo ambijent u kojem će svaka kompanija, imati jednake šanse za uspjeh. Jer, društvo u kojem je uspjeh zasnovan na znanju i radu, a ne na privilegijama, društvo je koje ima dugoročnu perspektivu.

Ujedinjeni oko evropske integracije kao kohezionog faktora našeg društva, što potvrđuje i konstantno visok nivo podrške građana članstvu u EU, ovaj proces shvatamo kao sredstvo, a ne kao konačni cilj.

Kada kažem sredstvo, zapravo želim da ukažem na veliku transformativnu moć pristupnih pregovora koje želimo da stavimo u službu strukturnih i dalekosežnih promjena koje će nas približiti evropskom kvalitetu života.

Nestabilna geopolitička scena, opterećena bezbjednosnim izazovima, imala je za posljedicu vraćanje fokusa na značaj politike proširenja za stabilizaciju ukupnih prilika na tlu Evrope. U tom kontekstu, otvorila se prilika za intenziviranje pristupnih pregovora s Evropskom unijom, koju je Crna Gora uspjela da iskoristi dobijanjem Izvještaja o procjeni ispunjenosti privremenih mjerila (IBAR) i ulaskom u završnu fazu pregovora.

Do kraja godine se očekuje privremeno zatvaranje četiri pregovaračka poglavlja. Međutim, kako bismo dostigli zacrtani cilj – članstvo Crne Gore u EU do 2028. godine – moramo udvostručiti reformske napore. Do kraja 2026. godine, moramo završiti sve obaveze iz evropske agende.

Vjerujem da ćemo se svi saglasiti da je suština obaveza iz evropske agende, kao i našeg ekonomskog upravljanja, sadržana u jačanju vladavine prava.

Nema sumnje da nas na putu strukturnih reformi očekuju korjenite promjene u funkcionisanju pravosuđa, ali i stvaranje uslova za efikasniju borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala.

To je zadatak koji moramo ostvariti, jer bez vladavine prava nema ni stabilnosti ni prosperiteta. Na putu približavanja visokim evropskim standardima i punopravnom članstvu u EU, regionalna saradnja je od suštinskog značaja.

Crna Gora već učestvuje u preko 40 regionalnih inicijativa. Zajedničko regionalno

tržište predstavlja ambiciozan, ali i daleko najrazrađeniji regionalni poduhvat, koji obuhvata gotovo sve ključne oblasti politike – od digitalne tranzicije, trgovine i ulaganja, do inovacija i zelene tranzicije.

Ovaj projekat ima potencijal da dodatno ubrza i unaprijedi ekonomsku saradnju u regionu, te postane snažan katalizator rasta i jačanja regionalne trgovine.

Upravo je na nedavno održanom jubilarnom Samitu Berlinskog procesa usvojen novi Akcioni plan za Zajedničko regionalno tržište 2025-2028, te potpisana Deklaracija o Zajedničkom regionalnom tržištu, koja će biti snažan zamajac uspješne implementacije obaveza predviđenih ovim Akcionim planom.

Naročito želim da naglasim strateški značaj priključenja Crne Gore Jedinostvenom prostoru za plaćanje u eurima (SEPA) od 1. januara 2025. godine. Kao prva zemlja sa Zapadnog Balkana koja je pristupila ovom sistemu, Crna Gora je ostvarila ključni iskorak ka produbljenju institucionalne i tržišne sinergije sa evropskim ekonomskim prostorom.

Dragi poduzetnici, sada smo na prekretnici. Ulazimo u najvažniji period našeg društvenog razvoja. Moramo sprovesti suštinske reforme koje će oblikovati našu političku i ekonomsku budućnost. Nažalost, suočavamo se s izazovima.

U protekloj godini, često smo svjedočili usvajanju zakona kroz hitne procedure, bez adekvatne javne rasprave, čime se izostavilo učešće privrednih udruženja u kreiranju poslovnog ambijenta. Ovaj trend mora biti zaustavljen. Donošenje zakona bez temeljne analize i konsultacija sa svim relevantnim akterima ugrožava demokratiju i ometa napredak naše države.

<p>Preduzetništvo jeste, i mora ostati, stub svakog uspješnog društva. Uspjeh ne smije zavisiti od političkih veza ili privilegija. Uspjeh mora biti nagrađen tamo gdje su rad, znanje i inovacije temelj svakog napretka.</p>
--

Poštovane kolege i uvaženi preduzetnici,

Preduzetništvo jeste, i mora ostati, stub svakog uspješnog društva. Uspjeh ne smije zavisiti od političkih veza ili privilegija. Uspjeh mora biti nagrađen tamo gdje su rad, znanje i inovacije temelj svakog napretka. Naša dužnost, kao društva, jeste da stvorimo ambijent u kojem svi imaju jednake šanse, gdje najbolji, najtalentovaniji i najvrijedniji mogu da ostvare svoje potencijale. Transparentni javni konkursi, pravične naknade za rad, podrška stručnim udruženjima i jačanje civilnog sektora – to su osnovni preduslovi za izgradnju društva jednakih mogućnosti.

Svjesni smo izazova s kojima se suočavamo u pojedinim sektorima privrede. Na primjer, sektor energetike bilježi smanjenje profitabilnosti uprkos porastu broja zaposlenih. Ovo jasno ukazuje na potrebu za hitnim unapređenjem efikasnosti i održivosti kroz instrumente korporativnog upravljanja.

Kao zemlja sa jednim od najvećih udjela državnih preduzeća u ekonomiji, ali i jedinstvenim potencijalom u energetsom sektoru, njegovo efikasno vođenje nije samo neophodno – ono je imperativ za ekonomski rast i razvoj privatnog sektora. Ono je ključno za našu tranziciju ka zelenim izvorima energije.

Turizam, kao najznačajnija grana ekonomije, suočava se sa padom profitabilnosti. Ako ne djelujemo odmah, rizikujemo da izgubimo svoju poziciju na međunarodnom turističkom tržištu. Naša pažnja mora biti usmjerena ka unapređenju konkurentnosti i kvaliteta usluga, jer je to jedini način da zadržimo Crnu Goru kao poželjnu destinaciju u očima svijeta. Ne smijemo koristiti dominaciju ovog sektora u našoj privredi da kroz povećanje poreza izvlačimo dodatan novac, a samim tim smanjujemo njegovu konkurentnost.

Istovremeno, sektor proizvodnje suočava se sa ozbiljnim izazovima, uključujući konstantan pad pokrivenosti uvoza izvozom. Ovaj trend mora biti preokrenut kroz strateške intervencije. Nasuprot tome, svjedoci smo povećanju akciza proizvođačima vina, koja dovodi u nezavidan položaj male proizvođače ali i naš najveći privredni brend – “Plantaže”, koje grcaju u problemima. Nepametno je stavljati dodatne tegove proizvođačima, čiji stubovi već posustaju pod nagomilanim teretom decenija pogrešnog ekonomskog razvoja. Zato odavde još jednom poručujem, pomozimo našoj proizvodnji, a ako ne znamo kako – onda im ne odmažimo.

Moramo udvostručiti, čak i utrostručiti ulaganja u obrazovanje i nauku. Samo na taj način možemo stvoriti preduslove za dugoročan i održiv razvoj.

Naša privreda se suočava sa nedostatkom radne snage, niskom produktivnošću i neefikasnim javnim sektorom. Umjesto da državni aparat bude oslonac i podrška privredi, privreda je postala talac odlaganih reformi administracije.

Podizanjem indirektnih poreza i smanjenjem konkurentnosti ključnih privrednih grana, Crna Gora se suočava sa opasnošću ulaska u spiralu strukturne inflacije i neodrživih javnih finansija. Ovo je put kojim ne smijemo ići. Moramo osigurati stabilnost, dugoročno planiranje i pametno upravljanje resursima.

Potrebno je bez odlaganja našoj mikro i maloj privredi omogućiti linije povoljnog finansiranja, da konačno stavimo u funkciju kreditno-garantni fond i konačno omogućimo podršku da uzimaju konkurentne kredite i pokrenu investicioni ciklus.

Da bismo ostvarili dugoročan i održiv rast, ne smijemo se zadovoljiti trenutnim stanjem. Konvergencija cijena, kojoj svjedočimo, nije cilj – cilj je konvergencija životnog standarda ka razvijenim evropskim ekonomijama. Uz evropske grantove, moramo povećati izdvajanja za infrastrukturu na preko 5% BDP-a.

Takođe, moramo udvostručiti, čak i utrostručiti ulaganja u obrazovanje i nauku. Samo na taj način možemo stvoriti preduslove za dugoročan i održiv razvoj, razvoj koji će osigurati budućnost našoj djeci i narednim generacijama. Pred našim društvom stoji ozbiljan zadatak. Naša privreda mora postati efikasnija, konkurentnija i održivija. To zahtijeva posvećenost, hrabrost i spremnost da se suočimo sa izazovima.

Želim da zaključim ovo obraćanje jasnom porukom: uspjeh Crne Gore leži u snazi naših institucija i našoj posvećenosti reformama. Vaša uloga u tome je neprocjenjiva. Samo zajedničkim radom, kroz istinsko partnerstvo između države i privrednog sektora, možemo osigurati budućnost u kojoj će Crna Gora biti prosperitetna zemlja, sa snažnim i stabilnim ekonomskim temeljem.